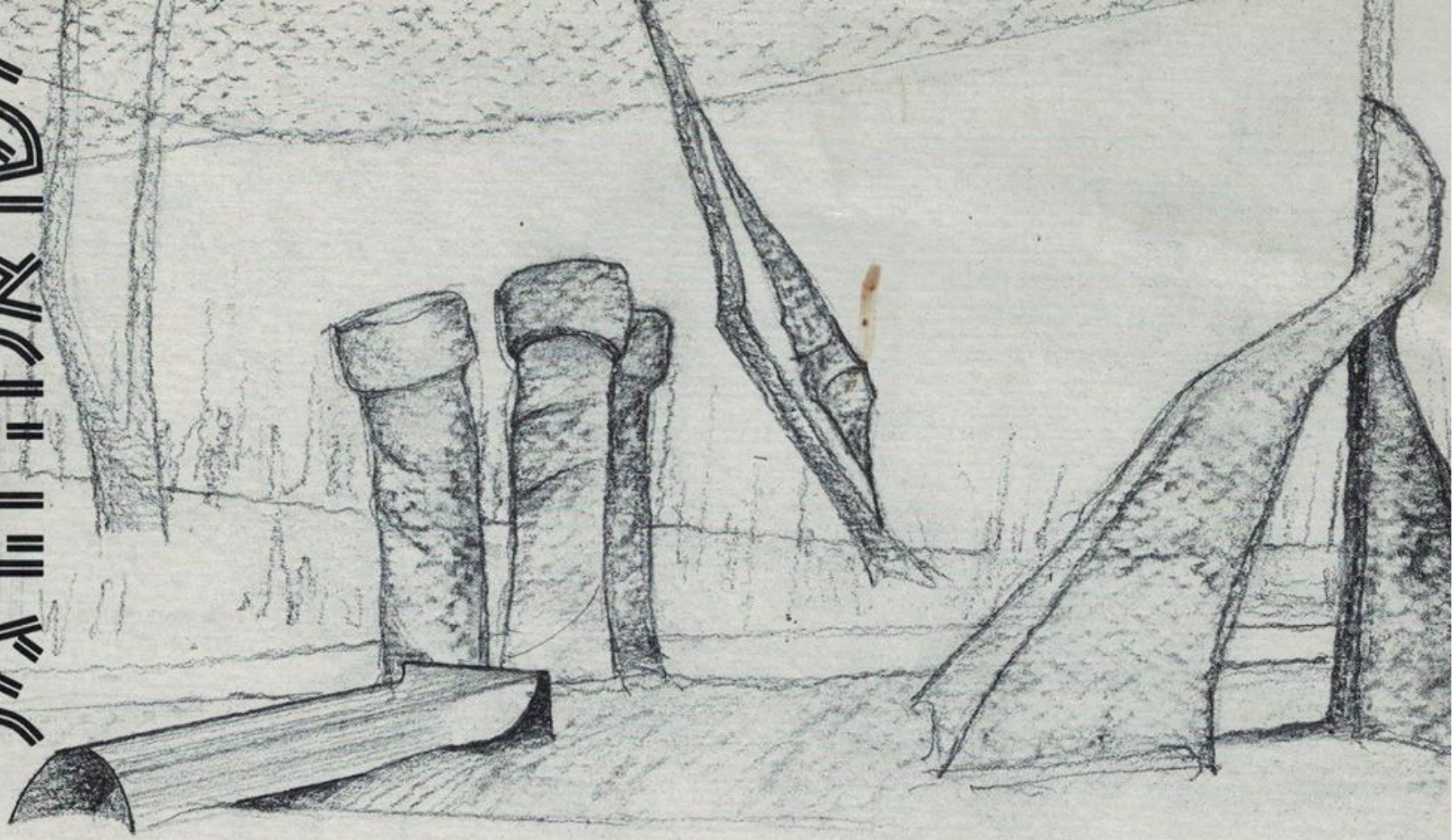

ישוער אצלה הרגול

"פיסול סביבתי בעקבות מבני טרמיטים" במוזיאון הרצליה

לפני כמה שנים ביקרתי באפריקה ושם עוררו את סקרנותי מבנים פיסוליים שבלטו במישורים הנרחבים. לאחדים היה מבנה גלילי, באחרים הזדקר במרכז עץ יבש שליבו אוכל. היו אלה תלי טרמיטים – חרקים ההורסים כל דבר הנקרה בדרכם ובונים מתערובת אדמה ורוק דביק, מבנים מתוכננים היטב המחולקים לחדרים, עליות, פרודורים ומרתפים וכל אלה "ממוזגים" במערכת מתוחכמת של קירור ואידוי הלחות.

צילמתי תלים אלה והחילתי לחקור כל חומר, כתוב ומצולם בנושא זה. הנבירה בחומר וההיכרות הקרובה עם חרקים הרסניים/יצירתיים אלה שבה ועוררה בי את הרצון ליצור בעקבות מבניהם פרויקט פיסולי.

תחילה עבדתי על עיצוב פסלים בודדים, בהמשך על דגמים בגדלים שונים כמרכיבים במכלול כולו עד שפרויקט הפיסול הסביבתי לבש צורה ועתה הוא ניצב בשטח פתוח על 200 מטרים רבועים דרומית למוזיאון הרצליה. מבני האדמה "צומחים" מן הקרקע, משתרגים סביב גזעי עצים ונתלים כאשכולות על ענפיהם. הם עשויים חמרה אדומה מן השרון בתוספת חומרים מקשרים. בעת נסיונותי ליצור תערובת עמידה ועם זאת טבעית נועצתי באנשי המכון לחקר הנגב שבשדה-בוקר העוסק במבני אדמה. ניסיון נוסף רכשתי כאשר הקמתי בנגב פסל גדל-ממדים מאבן ואדמה מקומית.

המבקרים במוזיאון הרצליה נעים בין הפסלים, חודרים לתוכם ו"נכשלים" במהמורות ובתעלות שבשטח. הילדים מקפצים מעליהם או זוחלים בתוך התעלה המקשרת. פסלי הברזל הנוקשים והרשת התלויה ממעל כענן כבד, הם פן אחר של אותו פרויקט. באפריקה, שם ראיתי לראשונה את תלי הטרמיטים, צמחו מיתוסים אחדים סביבם. אחד מהם עוסק באל AMMA הרוצה להתאחד עם האדמה הנקבה ולהוליד עמה את הגזע האנושי אך תל הטרמיטים עומד בדרכו. בכעסו שולף האל חרב, קוטם את ראש התל ומפרה את האדמה. באזור מסוים של מאלי מיחסים את מנהג מילת הבנות (כנהוג בקרב הבדויים באזורנו) למיתוס זה.

כבר בשלבי עבודתי הראשונים עוררה בי כפילות התפקידים של הטרמיטים ענין רב – כהורסים ובונים גם יחד. כפילות זו הציבה בפני אתגר – לבטא לא רק את התפעלותי מ"יצירתם", אלא גם את התנגדותי להרס שהם זורים. הן לא ניתן להם לפלוש לעולמנו, אם יעזו – נהרוס את קניהם ונכה בהם בכל דרך. פסלי הברזל הקרים מבטאים את מלחמתנו זו בחרקים. אלא שקיים גורם נוסף במורכבות זו. חומרי הריסוס שאנו מפעילים נגדם מרעילים גם את האויר שאנו נושמים. הערפיח תלוי מעל ראשו כאותו מעטה התלוי מתחת לצמרות העצים ומעל למכלול הפיסולי כולו.

ישראלה הרגיל

פרוייקט הפיסול של ישראלה הרגיל בגן מוזיאון הרצליה מאפשר למוזיאון לבדוק ולעקוב זו הפעם הראשונה אחרי ביצועו של פרוייקט מהדגם אל יצירת הסביבה הפיסולית.

נקודת המוצא ליצירת הסביבה נבעה אמנם ממפגש עם צורות בטבע אך עיבודה והתייחסות האמנית אל האובייקטים המפוסלים הופכת אותם למרכיבים של יצירה בה עוסקת האמנית בערכים של צבע, חומר צורה ויחסי גומלין בינם לבין עצמם ובינם לבין הסביבה הטבעית בהם הם מוצבים.

המאפיין ומייחד את הפרוייקט הוא הניגוד בין חומרי הטבע לחומרי התעשייה, בין צורות זורמות, ביומורפיות בעיקרן, לבין קווי החיתוך החדים של האלמנטים המתכתיים, בין המעברים והמחסות המאפיינים את חלקי הפסל הבנויים מאדמה ותחושת הדחייה הנוצרת מגופי המתכת.

אין ספק שיחד עם היות העבודה מעשה פיסול, הרי למתבונן תפקיד אקטיבי בבניית ופירוק "התמונות" המרכיבות את הכלל לכדי מערכים דינמיים ההופכים את ה"פסל", יחד עם משחקי הצבע, אור וצל, תאורה משתנה במשך שעות היום ותנועתו של הצופה, ליחידה רבת פנים ומשמעויות. תודתנו נתונה לאמנית, ולכל המסייעים בביצוע הפרוייקט.

יואב דגון

מנהל המוזיאון

